

Vehkaoja ym.: Ehdotus laiksi lapsilisälain 3 ja 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Aloitteen tarkoituksena on, että lapsilisää joille kunta on sijoittanut huostaanottamansa maksettaisiin normaalisti myös perhehoitajille, lapsen.

PERUSTELUT

Voimassa olevan lapsilisälain mukaan lapsilisä maksetaan pääsääntöisesti kunnalle, jos lapsi on kalenterikuukautta pidemmän ajan kunnan kustannuksella hoidettavana perhehoidossa. Perhehoito on tässä rinnastettu laitoshoidon. Tämä on selvä epäkohta. Ratkaisussa lieene painottunut se, että lapsilisä tulee saada pois henkilöltä, joka ei enää vastaa lapsen elatuksesta ja kasvatuksesta.

Perhehoito tunnetaan parhaiten lastensuojelun ja kehitysvammahuollon työmuotona. Osa perhehoidosta on lyhytkestoista ja erityisen vaativaa, osa käytännössä pysyvää.

Varsinkin lähiomaisissa on perhehoitajia (sijaisvanhempia), jotka eivät suostu ottamaan vastaan hoitopalkkiota koska haluavat säilyttää normaalin perheen statuksen, vaikka heillä onkin hoidossaan kunnan sijoittama lapsi. Jopa nämäkin perheet voivat nykyisen lainsäädännön perusteella jäädä ilman sijoitetun lapsen lapsilisää.

Tällä hetkellä lapsilisälain 6 §:n mukaan ”sosiaalilautakunta voi oikeuttaa sijaisvanhemmat nostamaan lapsilisän”. Tämä ei ole yleissääntö, vaan viittaa poikkeukselliseen menettelyyn. Niinpä käytäntö onkin, etteivät perhehoitajat läheskään yleisesti pääse nostamaan lapsilisää perhehoidossa olevasta lapsesta. Sijaisvanhemmat joutuvat eri kunnissa eriarvoiseen asemaan tässä taloudellisesti merkittävässä asiassa, koska sosiaalilautakunnalla on aktiivinen harkintavalta.

Lapsilisälain 3 §:ssä todetaan puolestaan, että ”oikeus lapsilisän nostamiseen kasvattilapsesta kuuluu, jollei (huoltolautakunta) toisin määrää, kasvattajalle”. On siis yleissääntö, että lapsilisä maksetaan kasvattajalle.

Samalla tavalla tulisi saada yleissäännöksi, että lapsilisä maksetaan kunnan perhehoitoon sijoittamasta lapsesta perhehoitajalle (sijaisvanhemmalle). Poikkeusten varalle voitaneen lakitekstiin edelleen jättää maininta sosiaalilautakunnan mahdollisuudesta määrätä asiassa toisin.

Kun tavallisille lapsiperheille suunnattuja taloudellisia tukitoimia (lapsilisät, alle 3-vuotiaiden kotihoidon tuki) on viime vuosina korotettu merkittävästi, perhehoitaja saattaa ns. normaali-perheeseen verrattuna tosiasiallisesti kärsiä taloudellista tappiota, jos hän ottaa sijoitetun lapsen hoitoonsa. Tämä ei ole voinut olla lainsäätäjän tarkoitus.

Perhehoitajille maksetaan hoitotyöstä yleensä palkkiota, kulukorvausta ja ns. käynnistämiskorvausta, jotka tosin vaihtelevat hoidon vaativuudesta ja kunnan harkinnasta riippuen. Alimmillaan hoitopalkkio on 1 000 mk/kk ja kulukorvaus 1 400 mk/kk. On ilmeisesti katsottu, että näihin summiin sisältyvät myös lapsiperheille normaalisti annetut taloudelliset tuet. Näin ei enää ole.

Laitoshoidosta pyritään kevyempiin hoitomuotoihin. Perhehoitajista on monilla alueilla huutava pula. Tämä tulee esille siten, että lapsia

on sijoitettava jopa aivan eri puolelle Suomea kuin missä he ovat kasvaneet. Perhehoitajapulaa voidaan lievittää huolehtimalla siitä, että perhehoitajien taloudelliset etuudet ovat kohtuullisessa suhteessa tavallisiin perheisiin.

Perhehoidon kodinomaisuutta ja sijoitusperheen normaaliutta tulisi tukea ja korostaa. Lapsilisät ovat lapsiperheisiin yleisesti kohdistettuja normaalietuksia. Mainitut etuudet tulee olla henkilöllä, joka kulloinkin tosiasiallisesti vastaa lapsen elatuksesta ja kasvatuksesta, tässä tapauksessa perhehoitajalla. Mitä sitten erikseen maksetaan palkkioina, kulukorvauksina ja käynnistämiskorvauksena, täydentäköön normaaleja tukimuotoja.

Eihän lapsilisää oteta pois vanhemmilta, vaikka he hoitavat tai hoidattavat lastaan jollakin muulla yhteiskunnan tukemalla hoitomuodolla (lasten kotihoidon tuki, päivähoito), vain perhe-

hoito ja laitoshoido tekevät tässä poikkeuksen. On siis jo olemassa käytäntöä, jonka mukaan lapsilisä ei korvaa muuta kunnan tukemaa hoitoa. Lapsilisä, jonka maksaminen lapsen omille vanhemmille on lakkautettu kunnan tekemän perhesijoituksen johdosta, on siis siirrettävä perhehoitajalle.

Lapsilisälain 3 §:n 2 momenttiin tulee ottaa viittaus perhehoitajiin ja lain 6 §:n viittaus perhehoitoon voidaan näin ollen poistaa.

Todettakoon, että tässä esitetty lapsilisälain muuttaminen ei sisälly vireillä olevaan perhehoitajalakiin, mutta täydentäisi sitä sopivalla tavalla.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että Eduskunta hyväksyisi seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

lapsilisälain 3 ja 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 22 päivänä heinäkuuta 1948 annetun lapsilisälain (541/48) 3 §:n 2 momentti ja 6 §, sellaisena kuin niistä on 6 § 9 päivänä helmikuuta 1990 annetussa laissa (140/90), seuraavasti:

3 §

Oikeus lapsilisän nostamiseen kasvattilapselta kuuluu, jollei sosiaalilautakunta toisin määrää, kasvattajalle ja kunnan perhehoitoon sijoitettavasta lapsesta perhehoitajalle.

6 §

Jos lapsi on kunnan kustannuksella hoidettavana muussa kuin 5 §:ssä mainitussa laitoksessa

kalenterikuukautta pidemmän ajan, suoritetaan lapsilisä hoidon alkamista seuraavan kalenterikuukauden alusta lukien sille kunnalle, joka ensi sijassa vastaa hänen hoitokustannuksistaan. Lapsilisällä on tällöin hyvitetty näitä hoitokustannuksia, joista yksityinen henkilö, kunta tai valtio on vastuussa. Mahdollinen ylijäämä on tilitettävä lapsilisään oikeutetulle.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 199 .

Helsingissä 22 päivänä toukokuuta 1991

Marjatta Vehkaoja
Raimo Vuoristo
Timo Roos
Tarja Kautto
Lauri Metsämäki
Sinikka Hurskainen

Kari Urpilainen
Arja Alho
Iiris Hacklin
Kyllikki Muttilainen
Mats Nyby
Marjatta Stenius-Kaukonen
Jouko Skinnari

Maija Rask
Matti Vähänäkki
Reijo Laitinen
Jussi Ranta
Jukka Gustafsson
Riitta Myller